

Takács Károly¹⁴⁸, PhD

Integráció polarizált, ellenszenvvel terhelt kiscsoportokban

(Integration in polarized groups with negative sentiments)

Az előadás egy laboratóriumi kísérlet segítségével mutatja be, hogy milyen szerepe van a kapcsolatok szerkezetének és a kapcsolatok időzítésének a vélemények és a rokonszenvek formálódásában, négyfős csoportokban. A kísérlet azt vizsgálta, hogy mik a leghatékonyabb módjai a kezdetben függetlenül generált ellenszenv és az ezzel egybevágó véleménykülönbségek leküzdésének; milyen kapcsolatháló szerkezetben és a kapcsolatok milyen időzítésével lehet ez leginkább sikeres. Az eredmények az elméleti várakozásokkal szemben azt támasztják alá, hogy az ellenszenv és a véleménykülönbözőségek leküzdésében a legmegfelelőbb stratégia a legkülönbözőbb véleményű és legellenszenvesebb emberek ütköztetése és nem a fokozatosság. Mindez alátámasztja Allport kapcsolati hipotézisének robusztusságát.

Tamáská Máté¹⁴⁹

Túl a világörökségi színpadon

(In the wings of the World Heritage)

Az előadás Tokaj-hegyalja Szlovákiában található falvainak örökségszociológiai értékelésére vállalkozik. Választ keres arra a kérdésre, vajon Hegyalja magyarországi részének világörökséggé nyilvánítása érezteti-e hatását a határ túl oldalán. Konkrétan: kimutathatóak-e az épített és a táji környezet kezelésében a kulturális örökségmegőrzés mechanizmusai, a falvak lakossága épít-e az ebben rejlő lehetőségekre. Az előadás kiemelten foglalkozik a műemléki templomrestaurálás fogadtatásával, a pincesorok hasznosításával, a népi lakóházállomány helyzetével. Az elemzés rámutat azokra a történeti sajátosságokra – a nagybirtokrendszerre, az első republika alatti változásokra, majd a szocializmus évtizedeire-, amelyek meghatározzák a falvak mai karakterét, az örökségüzletben való részvételi lehetőségeiket. Rávilágít az értelmiség által megálmodott genius loci és a nagyüzemi borászat, a települési szintű örökségmegőrzés és a helyi érdekviszonyok között fennálló ellentétekre. Végeredményben azt a problémát feszegeti, megőrizhető-e egyáltalán falu és táj történetileg kialakult összképe egy olyan társadalmi közegben, amelynek megélhetési szálai a városokban futnak össze; áthidalható-e, és, ha igen, milyen áron, a kulturális diverzitás európai eszméje és az örökölt történeti sajátosságokat elmosó, merőben új gazdasági mezőt generáló világrend közötti szakadék; rendelkezik-e az örökségmegőrzés olyan ágazati potenciákkal, amelyhez a falusiak hozzáköthetik megélhetési stratégiájukat. Mindezen kérdések különösen érdekes megvilágítást kapnak Hegyalján, amelynek települési cégereit szemben más világörökségi helyszíneknek kizárólag „in situ” kamatoztatható, mozdíthatatlan javaival, egy szállítható termék, nevezetesen a tokaji bor adja.

Az előadó által végzett empirikus vizsgálat fókuszpontjait Kistoronya/Malá Třina és a történeti borvidék határain kívül eső, de szintén jelentős borkultúrával rendelkező Nagytoronya/Vel'ká Třina alkotják. Mindemellett érintőlegesen utal más falvak példáira is. A klasszikus terepi módszerek alkalmazása mellett, mint az interjúzás, a résztvevő megfigyelés és kérdőíves felmérés, településképi értékvizsgálatra is sor került. Ily módon az örökségi attitűdök

¹⁴⁸ Budapesti Corvinus Egyetem

¹⁴⁹ PhD hallgató, Eötvös Loránd Tudományegyetem

egybevethetőekké válnak a morfológiai tényekkel, rávilágítva a vallott építészeti értékek és a tényleges cselekvés közötti megfelelésekre és eltérésekre.

Tardos Katalin¹⁵⁰, CSc

Rendszerváltás a vállalati szférában: új társadalmi szerepek?

(Changes in the for-profit sector: new social responsibilities?)

Az előadás arra vállalkozik, hogy megvizsgálja, hogy milyen a vállalatok társadalmi felelősségvállalásának szintje és tartalma a különböző vállalati típusokban az ezredforduló utáni Magyarországon egy közel 150 vállalatot tartalmazó minta alapján. Az előadás során külön hangsúlyt helyezünk a belső felelősségvállalásra, vagyis a munkavállalókkal kapcsolatos felelős politikákra, azon belül is az egyenlőség eszméjéhez kapcsolódó diszkrimináció-mentes és esélyegyenlőséget teremtő gyakorlatok elterjedtségére. Az előadásból megtudható az is, hogy a magyarországi cégek inkább a belső vagy a külső felelősségvállalás formáira koncentrálnak-e, valamint hogy milyen a vállalatok etikai intézményesültsége.

Tőkés Gyöngyvér¹⁵¹, PhD

Új média – új hátrányok? Az Internet romániai elterjedésének társadalmi körülményei

(New media - new inequalities? Social conditions of the internet diffusion in Romania)

Az internetpenetráció aránya Romániában 2007 decemberi adatok alapján 31,5 százalék ami lényegesen alacsonyabb a többi európai ország statisztikáihoz képest. Romániára azonban az internet rohamos elterjedése a jellemző, hiszen az internethasználók aránya a 2000-2007 közötti időszakban 775 százalékkal növekedett.

Az internetkapcsolattal nem rendelkezők 15 százalékának nincs szüksége az internetre, 32 százalékuk pedig nem tudja megindokolni, hogy miért nem rendelkezik internet-hozzáféréssel. A társadalomnak egyharmada nem tudja, hogy mire használhatná, mire lenne jó számára, ha rendelkezne hozzáféréssel. Ha ehhez hozzászámítjuk a lakosságnak azon 15 százalékát, amely nem is igényeli a világhálót, láthatjuk, hogy a lakosság fele érdektelen az internettel kapcsolatban. Ilyen körülmények között az internet nem a társadalmi egyenlőtlenségek mérsékléséhez, az információk demokratikus diffúziójához, hanem újabb társadalmi egyenlőtlenségek kialakulásához vezet.

Románia és az Európai Unió fejlett társadalmi között a globális digitális szakadék, a társadalom jobb anyagi körülmények között élő, iskolázottabb része és a falun élő, alacsony jövedelmű iskolázatlanabb rétegek között társadalmi digitális szakadék tátong. Mind a globális mind a társadalmi szintű digitális szakadék jórészt az információs technológia lassú elterjedésének köszönhető. De ugyanakkor jelen vannak a társadalmi-kulturális tényezők is, amelyek az Internethasználat elterjedését meghatározzák.

¹⁵⁰ MTA Szociológiai Kutatóintézet

¹⁵¹ Sapientia – Erdélyi Magyar Tudományegyetem